

Evttohuuvvon

láhka sámelága rievdadeami birra

I

Láhka geassemánu 12. beavvi 1987 nr. 56 Sámedikki ja eará sámi riektedilálašvuodaid birra rievdaduvvo čuovvovaččat:

§ 1-5 galgá leat:

§ 1-5 *Sámegielat*

Sámegielat ja dárogiella leat ovtaárvojaš gielat. *Lullisámegiella, julevsámegiella ja davvisámegiella* galget leat dásseárvojaččat dárogielain 3. kapihttala mearrádusaid mielde.

§ 2-1 goalmát lađas galgá leat:

Sámediggái sáhtta fápmuduvvot váldi hálldašit juolludusaid, mat juolluduvvojit sámi ulbmiliidda jahkásaš stáhtabušehta bokte. Departemeanta mearrida njuolggadusaid Sámedikki ekonomiijahálldašeapmái. *Sámediggi sáhtta mearridit láhkaásahusa doarjagiid juogadeami ja geavaheami birra.*

§ 2-15 bajilčála galgá leat:

Penšuvdnaortnet

3. kapihttala bajilčála galgá leat:

Sámegielat

§ 3-1 galgá leat:

§ 3-1 *Definišuvnnat*

Dán kapihttalis oaivvilduvvo:

- a) *Sámegielaide hálldašanguovlluin: gielddat/suohkanat juhkkovuvvon kategoriijaide giellaovdánahttinsuohkanat, giellaealáskahttinsuohkanat ja giellamovttiidahttinsuohkanat, ja fylkkagielddat, maid Gonagas láhkaásahusa bokte lea mearridan galget gullat sámegielaide hálldašanguovlui.*

b) *Almmolaš orgánain: juohke stáhta ja gieldda/suohkana orgána mas bálvalanguovlun ollásit dahje muhtin muddui lea gieldda/suohkan mii gullá sámegielaide hálddašanguvlui, ja fylkkagielddat maid Gonagas lánkaásahusa bokte lea mearridan galget gullat sámegielaide hálddašanguvlui.*

§ 3-2 galgá leat:

§ 3-2 *Lánkaásahusaid jorgaleapmi. Dieđáhusat ja skovit*

Láгат ja lánkaásahusat maidda oppa dahje oassi sámi álbmogis lea erenoamáš beroštupmi, galgá dat departemeanta jorgalit sámegielaide, mas lea ovddasvástádus lága dahje lánkaásahusa hárrái. Gielddain ja fylkkagielddain lea ovddasvástádus sámegielaide jorgalit báikkálaš lánkaásahusaid, maidda oppa dahje olles sámi álbmogis lea erenoamáš beroštupmi.

Dieđáhusat almmolaš orgánain mat galget olles álbmogii dahje osiide álbmogis sámegielaide hálddašanguovllus, galget leat sihke sámegillii ja dárogillii. Ovddasvástádus lea dan orgánas mii almmuha dieđáhusa.

Báberskovit ja digitála skovit mat galget adnot almmolaš orgánii sámegielaide hálddašanguovllus galget leat sihke sámegillii ja dárogillii. Dát liikká ii guoskka riikkaviidosaš orgánaide. Ovddasvástádus lea dan orgánas mii ráhkada skovi.

Almmolaš orgána galgá árvoštallat guđe sámegillii dahje guđiid sámegielaide galgá jorgaluvvot. Árvoštallamis galgá vuhtii váldot geaidda dieđut leat jurddašuvvon ja man birra dieđut leat.

§ 3-3 galgá leat:

§ 3-3 *Vuoigatvuohta oazžut vástádusa sámegillii*

Son gii sámegillii váldá oktavuoda giellaovdánahttinsuohkaniin, giellaéalaskahttinsuohkaniin dahje fylkkagielddain sámegielaide hálddašanguovllus, lea vuoigatvuohta oazžut čálalaš vástádusa sámegillii. Seamma guoská go čálalaččat váldá oktavuoda stáhta orgánain mas lea giellaovdánahttinsuohkan dahje giellaéalaskahttinsuohkan iežas bálvalanguovlun.

Sus gii njálmmálaččat váldá oktavuoda giellaovdánahttinsuohkaniin, lea vuoigatvuohta seammás oazžut njálmmálaš vástádusa sámegillii. Seamma guoská go njálmmálaččat váldá oktavuoda sámegillii fylkkagieldda bátnedivššohagain dahje báikkálaš stáhta orgánain, mas lea giellaovdánahttinsuohkan iežas bálvalanguovlun. Dát ii dattetge gusto go njálmmálaččat váldojuvvo oktavuoda almmolaš virgeolbmuiin guhte lea doaibmamin eará sajis go orgána kantuvrras.

Juohke ovttas lea vuoigatvuohta oazžut vástádusa dan sámegillii (dahje sámegielaide) mii adno ja mas lea árbevirolaš geográfalaš gullevašvuohta almmolaš orgána bálvalusviidodahkii.

Vuoigatvuohta oazžut vástádusa sámegillii ii gusto almmolaš orgánaide mat leat riikkaviidosaččat jus eará ii boađe ovdan Gonagasa mearridan lánkaásahusas.

Ođđa § 3-3 a galgá leat:

§ 3-3a *Diedihit giellavuoigatvuodaid birra*

Almmolaš orgánat maidda gustojit §§ 3-3, 3-4, 3-4a, 3-4b ja 3-5 mearrádušat, galget aktiivvalaččat diedihit vuoigatvuoda birra geavahit sámegiela.

§ 3-4 galgá leat:

§ 3-4 *Duopmostuolut*

Duopmostuoluid várás main lea ámmátbiire mii ollásit dahje muhtun muddui gokčá *sámegiela*id hálddašanguovllu, gustojit lassin čuovvovaš njuolggadusat sámegiela anu birra:

1. Juohkehaččas lea vuoigatvuohhta sámegillii ovddidit proseassačállošiid oktan čuvvosiiguin, čálalaš duodaštusaidda dahje eará čálalaš oktavuoda váldimiid sámegillii. Jos duopmostuollu áigu vuostebeallái gaskkustit oktavuoda váldimiid, de doaimmaha dat jorgaleami dárogillii. Jorgaleamis lea vejolaš vealtat jus vuostebealli miehtá dasa.
2. Juohkehaččas lea vuoigatvuohhta njálmmálaččat váldit oktavuoda duopmostuoluin jos diggeláгат addet vejolašvuoda váldit oktavuoda njálmmálaččat dan sajis go čálalaččat. Jos duopmostuollu lea geatnegahttojuvvon čálalaččat vurket oktavuoda váldima, de sáhtta olmmoš, gii váldá oktavuoda, gáibidit ahte čállojuvvo sámegillii. Dákkár gáibáduš ii rihko mange áigemeari. Vuosttaš čuoggá (1.) nubbi ja goalmmát cealkagat gustojit seamma láhkái dás.
3. Juohkehaččas lea vuoigatvuohhta sámástit dikkiin. Jos muhtun guhte ii máhte sámegiela, lea šiehtadallamiin mielde, de adnojuvvo dulka gean diggi lea nammadan dahje dohkkehan.
4. Go áššái gulli bealli dan gáibida, de sáhtta rievtti jođiheaddji mearridit ahte šiehtadallangiella lea sámegiella. 3. čuoggá nubbi cealkka gusto seamma láhkái dás.
5. Jos sámegiella lea šiehtadallangiellan, de sáhtta rievtti jođiheaddji mearridit ahte maiddái diggegirji čállojuvvo sámegillii. Duopmostuollu doaimmaha jorgaleami dárogillii.
6. Duopmostuollu fuolaha ahte diggegirjjit mat leat čállojuvvon dárogillii, jorgaluvvojit sámegillii go áššái gulli bealli nu gáibida. Dákkár gáibáduš ii rihko mange áigemeari.

Ođđa § 3-4 a galgá leat:

§ 3-4 a *Husleietvistutvalget (Viessoláigoriidolávdegoddi)*

§ 3-4 vuosttaš lađđasa nr. 1 ja nr. 2 njuolggadusat gustojit maiddái Husleietvistutvalget hárrái. § 3-4 vuosttaš lađđasa nr. 3 ja nr. 4 njuolggadusat gustojit dan muddui go heivejit áššiin mat giedahallojuvvojit dahje soabahallojuvvojit njálmmálaččat Husleietvistutvalget olis. Husleietvistutvalget galgá fuolahit ahte mearrádušat dahje soahpamušat mat leat čállojuvvon dárogillii, jorgaluvvojit sámegillii go okta bealálaš dan gáibida. Jorgalangoluid hárrái gusto riektedivatlága § 1 nuppi lađđasa goalmmát cealkka.

Ny § 3-4 b galgá leat:

§ 3-4 b *Politiija- ja áššáskuhttinváldi*

Politiija- ja áššáskuhttinválddi várás mas lea ámmátbiire mii ollásit dahje muhtun muddui gokčá *sámegeiela*id hálddašanguovllu, gustojit lassin čuovvovaš njuolggadusat sámegeiela anu birra:

1. Juohkehaččas lea vuoigatvuohta sámástit dutkangažadeamis orgána kantuvrras.
2. Juohkehaččas lea vuoigatvuohta sámástit njálmmálaš váidima ja riektegaskaoami mearrideami oktavuodas.

Odđa § 3-4 c galgá leat:

§ 3-4 c *Kriminálafulahus*

Romssa ja Finnmárkku kriminálafulahusaid institušuvnnain gustojit lassin čuovvovaš njuolggadusat sámegeiela anu birra:

1. Giddagasas čohkkájeddiin lea vuoigatvuohta sámástit njálmmálaš riektegaskaoami ovddideamis giddagasa ovddasvástideaddjái.
2. Giddagasas čohkkájeddiin lea vuoigatvuohta sámástit gaskaneaset ja lagamuččaideasetguin.
3. 3-5 § gusto seamma láhkái giddagasas čohkkájeddiid várás.

§ 3-5 galgá leat:

§ 3-5 *Viiddiduvvon vuoigatvuohta atnit sámegeiela dearvvasvuođa- ja fuolahusinstitušuvnnain*

Sus guhte háliida sámegeiela atnit fuolahan dihtii beroštumiidis almmolaš dearvvasvuođa- ja fuolahusinstitušuvnnain ja mánáidsuodjalusinstitušuvnnain *giellaovdánahttinsuohkaniin ja giellaealáskahttinsuohkaniin*, lea vuoigatvuohta oažžut bálvalusa sámegillii.

Vuoigatvuohta ii gusto riikkaviidosas almmolaš dearvvasvuođa- ja fuolahusinstitušuvnnain ja mánáidsuodjalusinstitušuvnnain, jus eará ii ii boađe ovdan Gonagasa mearridan láhkaásahusas.

§ 3-6 galgá leat:

3-6 *Oktagaslaš girkobálvalusat*

Juohkehaččas lea vuoigatvuohta sámegillii oažžut oktagaslaš girkobálvalusaid Norgga girku searvegottiin *giellaovdánahttinsuohkaniin ja giellaealáskahttinsuohkaniin*.

§ 3-7 galgá leat:

§ 3-7 *Vuoigatvuohta oahppovirgelohpái*

Almmolaš orgánaid bargiin lea vuoigatvuohta oážžut bálkáhuvvon virgelobi háhkan dihtii alcceseaset sámezielmahtu, jus orgána dárbbasa dakkár gelbbolašvuođa. Lea vejolaš eaktudit ahte vuoigatvuohta geatnegahtta bargi joatkit orgánas bargat dihto áiggi maŋŋá oahpu.

§ 3-9 galgá leat:

§ 3-9 *Sámeigiella gieldda hálddahusas ja álbmotválljen orgánain*

Giellaovdánahttinsuohkaniin galgá sámeigiella leat dásseárvosaš dárogielain gieldda hálddahusas ja gielddastivrras. Gielddastivra sáhtta ieš mearridit ahte sámeigiella galgá leat dássálaga dárogielain eará álbmotválljen orgánain, earret njuolga välljejuvvon gielddaoasselávdegottiin ja gielddaidgaskasaš álbmotválljen orgánain.

Eará gielddain sáhtta gielddastivra ieš mearridit ahte sámeigiella galgá leat dássálaga dárogielain olles ja dahje osiin gieldda siskkáldas hálddahusas, ja álbmotválljen orgánain earret njuolga välljejuvvon gielddaoasselávdegottiin ja gielddaidgaskasaš álbmotválljen orgánain.

§ 3-10 galgá leat:

§ 3-10 *Sámi giella- ja kulturfálaldagat*

Giellaovdánahttinsuohkanat galget doaimmahit sámi giella- ja kulturfálaldagaid mánáide, nuoraide ja vuorrasiidda.

§ 3-12 *nubbi lađas galgá leat:*

Sámediggi juolluda ruđa gielddaide ja fylkkagielddaide dán kapihttala njuolggadusaid čađaheapmái.

Ođđa § 3-13 galgá leat:

3-13 *Gielddaid ja fylkkagielddaid plánen*

Fylkkagielddat ja gielddat sámegielaid hálddašanguovllus galget digaštallat hástalusaid sámegiela hárrái regiovnnaš plánastrategiijain ja gieldda plánastrategiijas, vrd. plána- ja huksenlága §§ 7-1 ja 10-1. Bajitdási mihttomearit sámegielaid nannema hárrái galget mearriduvvot regionála plánas plána- ja huksenlága § 8-1 mielde. Gielda galgá mearridit iežas mihttomeriid sámegiela nannema hárrái temáhtalaš gielddaoasseplánas dahje gielddaplána servodatoasis, vrd. plána- ja huksenlága § § 11-1 goalmmát lađasa ja § 11-2.

Ođđa § 3-14 galgá leat:

§ 3-14 *Rekrutteret bargiid geain lea sámegiелgelbbolašvuoh*

Giелldat, fylkkagiелldat ja stáhta almmolaš orgánat mat dárbbášit bargiid, geain lea sámegiелgelbbolašvuoh vai sáhttet iežaset barggu doaimmahit, sáhttet deattuhit sámegiелmáhtu sávahahtti dahje dárbbášlaš gelbbolašvuohtan go almmuhit virggiid.

Ođđa § 3-15 galgá leat:

§ 3-15 *Láhkaásahusat*

Gonagas mearrida láhkaásahusa bokte guđet giелldat ja fylkkagiелldat galget gullat sámegiелaid hálddašanguvlui ja guđet giелldat galget rehkenastot leat giellaovdánahttinsuohkanat, giellaealáškahttinsuohkanat ja giellamovttiidahttinsuohkanat.

Gonagas sáhtta mearridit láhkaásahusa dan birra ahte dán kapihttala mearráduusat maiddái galget ollásit dahje muhtin muddui gustot eará stáhtalaš almmolaš orgánaide, fylkkagiелdda ovttadagaide dahje priváhta riektesubjeavttaide go dat dahket ovttaskasmearrádušaid dahje ráhkadit láhkaásahusa stáhta, fylkkagiелdda dahje giелdda olis.

II

Láhka gusto dan rájes go Gonagas mearrida.